

о. Юрій Мицик

З ЛИСТІВ ВИХОВАНЦІВ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ XVII-XVIII ст.

У статті подано коментар до листів вихованців Києво-Могилянської академії Феодосія Василевича-Баєвського та Давида Нащинського. У листах розглянуто конфесійні питання взаємин православних ієрархів зі світськими урядовцями.

Останнім часом активізувались дослідження історії славетної Києво-Могилянської академії (далі - КМА), що пов'язано не тільки з відродженням у 1992 р. цього знаменитого навчального закладу як Національного університету «Києво-Могилянська академія», а і з позитивними зрушеннями у суспільно-політичному житті незалежної Української держави. Про це свідчить насамперед вихід у світ фундаментального енциклопедичного видання «Києво-Могилянська академія в іменах», збірника документів з історії КМА [1], інших книг і статей. І все ж болючою залишається проблема збагачення джерельної бази досліджень, оскільки вона надто повільно розширюється. До того ж величезну кількість джерел безповоротно втрачено...

Ми час від часу публікуємо нововиявлені або малознані документи з історії КМА, знайдені у вітчизняних та зарубіжних архівосховищах [2]. Коли ми продовжували пошук у цьому напрямі, під час чергової археографічної експедиції до Польщі у 2005 р. нам вдалося знайти важливі документи, і у цій статті ставиться скромна мета уведення деяких з них до наукового обігу. Маємо на увазі листи вихованців КМА, знайдені у 5-му відділі фамільного архіву князів Радзивилів (далі - АР) у АГАД (Архів головний актів давніх у Варшаві). Це - листи префектів КМА Феодосія Василевича-Баєвського та Давида Нащинського.

Феодосій Василевич-Баєвський (поч. XVII ст. - 1678) був вихованцем КМА, поетом з оточення св. Петра Могили, викладачем риторики і префектом КМА (з 1646 р.), настоятелем Свято-Михайлівського Видубицького, потім Свято-Михайлівського Золотоверхого монастирів у Києві (1650-1654). Як патріот України і противник колоніальної політики Московської держави він мусив тікати від московських воевод до Слуцька. У цьому старовинному білоруському місті він став архімандритом Свято-Троїцького монастиря і намісником київського митрополита, а з 1669 р. - єпископом Мстиславським, Оршанським і Могилевським (Білоруським).

Давид (світське ім'я - Данило) Нащинський (1721-1793) був вихованцем КМА, поетом, перекладачем, орієнталістом. Він вивчав східні мови у Німеччині, був викладачем і префектом КМА (1747-1755), потім - архімандритом Свято-Троїцького монастиря у Слуцьку (1755-1758), ректором КМА (1758-1761), пізніше служив архімандритом Різдвобогородицького Гамаліївського, Петропавлівського Глухівського та Хрестовоздвиженського Бізюківського, Смоленського монастирів.

Ці дві особистості - Феодосія Василевича-Баєвського та Давида Нащинського - об'єднують не тільки спільна альма матер, а й служіння архімандрита у Свято-Троїцькому монастирі у Слуцьку, який у той час був одним з найголовніших, якщо не найголовнішим, центрів православ'я у Білорусі. Завдяки збереженості архіву князів Радзивилів, листи Василевича-Баєвського та Нащинського, написані до цих князів та їхніх намісників, дійшли до нашого часу.

Кореспонденція Феодосія Василевича-Баєвського є досить великою. У його справі (№ 16998) зберігається 33 листи за 1659-1677 рр., написані польською, латинською та французькою мовами. Цю справу вперше виявили П. А. Гільтебрандт та А. Л. Миротворцев ще під час зберігання архіву Радзивилів у Несвіжі і видали 21 лист із неї у 1870 р. [3]. Листи Феодосія Василевича-Баєвського до Радзивилів та їхніх слуг проливають світло на слуцький період його життя, стосунки з князями та їхнім оточенням, конфлікти з єврейською громадою Слуцька; у листах висвітлено визначну роль слуцького архімандрита у заснуванні місцевих храмів та монастирів. Нижче наводиться 6 листів Феодосія Василевича-Баєвського, три з яких публікуються вперше (№ 1-2,4). У перших двох листах слуцький архімандрит просить князя та його слугу, комісара Слуцького князівства Турина, дозволу на приїзд до нього [Феодосія] священника Волосовича; у листі № 4 міститься прохання зайняти вакансію священника у церквах маєтностей князя Богуслава Пулбжег

(Півберег) і Долатичі (місце священика звільнилось після смерті тамтешнього панотця). Три інших листа друкувалися раніше вищезгаданими археографами у призабутому і рідкісному виданні майже 140 років тому. Але ці листи містять цінну інформацію, і тому ми вважаємо за необхідне знов опублікувати їх за оригіналами. У листах ідеться насамперед про заснування двох храмів під Слуцьком замість знесених «на острові» (№ 3); про конфлікт з уніатським митрополитом Гавриїлом Колендою через церкву, засновану в 1533 р. у знаменитому Заблудівському монастирі (№ 5). Особливо цінним є лист № 6, у котрому є дані про заснування Свято-Троїцького собору в Слуцьку; про настоятелів двох слуцьких церков - св. Іоанна Хрестителя (о. Федір Ожехович) та Свято-Микільської (о. Павло Каченовський); контакти слуцького архімандрита з гетьманською столицею - Чигирином; і єврейку-вихрестку, яка через 20 років повернулася до юдаїзму, причому зробила це разом з дітьми від свого чоловіка - московського солдата - та іншими родичами.

Листи Давида Нащинського з фамільного архіву Ралзивиїв досі не привертала до себе уваги, їх всього три, причому один із них (№ 2 від 25.05.1758 р. за старим стилем) був написаний латиною і заслуговує на спеціальне опрацювання. У одному з двох листів, що наводяться нижче, ідеться про виплату слуцьким священикам

1. Києво-Могилянська академія в іменах XVII–XVIII ст.: Енциклопедичне видання.- К., 2001.
2. Див. напр.: *Мицик Ю.* З матеріалів до «Українського православного дипломатію» XVII–XVIII ст. // Наукові записки НАУКМА. Історичні науки.- К., 2001.-Т. 19.

* * *

№1

1660, серпня 26 (16).- Слуцьк.- Лист Феодосія Василевича-Баєвського до комісара Слуцького князівства шляхтича Турина.

«Mściwy panie Huryn, mój wielce mściwy panie i przyjacielu.

Expectans expecto łascawej w.m., moich mściwych panów, ratione ojca Wołosowicza declaracyej; i jeżeli na uniżoną moją uczynić raczycie proźbę, aby ze mną wyjechać i przyjechać wolno mu było, captiuabor tym do usługi książęciu j. mści, dobrodzieja meo, z samym w. m., m. m. pana, omnitą (?) gratisimować powinien będą nomicibq (?) gotowem i accempując i wszelako obligari, że go za rozkazaniem książęcia j. mści zawsze stawić będą. Uniżenie i posetnie upraszam, gdy nasz ubogý zakon, jakoż subjecto takowej dalej nie cierpiął diminucyey honoris, która wszystkich nas eią orfinis wielkim obchodzi żalem, będzie książę j. mści, dobrodziej mój, zawsze moją contentowany usługą

заборгованості за 4 попередніх роки та про надання дерева на реставрацію Всесвятської церкви у Слуцьку (№ 8). В іншому листі (№ 7) містяться цікаві біографічні дані про Яна Дембровського (Фідельського), який деякий час був шафаром у Києво-Братському монастирі і проповідником у православному соборі Слуцька. Виявляється, цей Ян походив з єврейської родини, вихрестився у римо-католицизм, потім перейшов до греко-католиків, врешті - до православних, але де б він не був, постійно крав церковні гроші, і тому був арештований у Слуцьку. У додатку наводимо невідомий лист київського митрополита Гедеона Святополк-Четвертинського, благодійника КМА, написаний до каліського підчасного Станіслава Незабитовського щодо обміну інформацією. Останній, видно, був довіреною особою київських митрополитів. Про це свідчать, наприклад, п'ять листів, написаних до нього київським митрополитом Йоасафатом Кроковським у 1711-1714 рр. у справах слуцької архімандрії [4].

Усі ці листи є важливим джерелом з історії КМА, водночас їх публікація придасться при підготовці «Українського православного дипломатію». Публікацію текстів здійснено згідно з правилами, обумовленими у попередніх статтях [5], через це тут вони не повторюються. Нагадаємо лише, що знаком (...) * позначено невеликі фрагменти тексту, які не вдалося прочитати.

3. Археографический сборник.-Вільно, 1870.-Т. 7.-№ 90,91, 94,97-102, 105-107, 109-117.
4. *Мицик Ю.* З матеріалів...- С 13-14.
5. *Мицик Ю.* Із листування українських письменників-полемістів 1621-1624 років // ЗНТШ.- Львів, 1993.- Т. 225.- С. 310-347.

ile w tej sprawie, jeżeli decentrionalibq tractabitur medys. Ja nie tylko obligari, ale i poprzysięc gotów, że z tymże przllie usługę książęciu j. mści, a jeżeli urgebit necessità i do prawa, do arbitru książęcia j.m.p. stawi go obowiązuje się. W mści zaś, mój mściwy pane, wszelako pokazany mi w tym odśługować będę affect i łaskę, do której mie pilno z moją oddaję powolnością.

W. m., meo wielce mści pana, zyczliwy przyll. i sługa powolny
W Słucku Theodozy Wasilewicz
16 aug. Anno 1660.

Jeo mści pan Klockockie m.m. pan nisko kłania, a ostatek pokornej mojej upraszam proźby.»

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивиїв». - Відділ 5. - № 16998.- С. 5. - Автограф, завіреним печаткою. Адреса: «Memu wielce mściwemu panu i przyjacielu j. m. panu panu Władysławowi Hurynowi, comissarzowi Księstwa Sluckiego, etc». Документ має запис, зроблений рукою секретарів чи архівістів адреса: «№ 8 FasciculJ. Z listów zabludow [skich].»).

№2

1660 серпня 27(17).- Слуцьк.- Лист Феодосія Василевича-Баєвського до комісара Слуцького князівства шляхтича Гурина.

«Mściwy panie Huryn, mój wielce mściwy panie i przyjacielu.

Nie wątpię o łaskę w. m., moich mściwych panów, że na uniżoną moją veri (?) compos zostaną prozbę i ojca Wołosowicza będą miał comiten (?) drogi, w którą dzisiaj (?) en hoc wyjadę informatio obienna (?) jednak za tydzień w. m., m. m. panów, consolât mie łaskę, do której się pilno z uniżonemi zasyłając usługami, żegna w. m., m. panów dobroo zdrowia i częstego in relionbq pokoju circum stacys życząc powiedaním

w. m., meo wielce mści pana, życzliwy przyjaciel i powolny sługa
W Słucku Theodozy Wasilewicz, m[anu] p[ro]pria].
17 aug. Anno 1660.»

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - Jù 16998.- С. 8.- Автограф. Адреса: «Мету wielce mściwemu panu i przyjacielowi j. mścL panu Władystawowi Hurynowi, comissarzowi Księstwa Słuckiego, etc». Документ має запис, зроблений рукою секретарів чи архівістів адресата: «Ж» 10 FasciculJ. Z listów zabłudowskich].»)

№ 3

1661, січня 4 (1660, грудня 24). - Слуцьк. - Лист Феодосія Василевича-Баєвського до князя Богуслава Радзивіла.

Jaśnie oświecone młściwe książę, mój wielce miłościwy panie i dobrodzieju.

Poddani w. ks. mści, pana meo miłościwego, sluccy, parochianie cerkwy dwóch, na ostrowie zniesionych, starając się, aby przez umniejszenie domów Bożych nie była diminnacia chwały jeo os. w Słucku, supplikują uniżenie do w. ks. mści, upraszając o miejsce na zbudowanie desolarum* i upatrzwszy miejsce, gdzie dom myśliwy, na dwie cerkwie zgodne supplices o te w. ks. mści, pana meo młściwego, proszą, nie wątpić o zwykłej ku religiej naszej i nam, sługom w. ks. mści, łasce, że instan (?) petentibq annuere w. ks. mści raczy. O co i ja pokornie upraszając, obliuguje usługi moje omnibq w. ks. mści nutibq zawsze gotowe, które życzę jako naprzędzej demonstrantis contestari argumentis, prosząc Pana Boga za dobre zdrowie i całość dostojęństwa w. ks. mści, pana meo miłościwego, pilno mie z usługami memi miłościwej w. ks. mści, recomed. do łasce.

W. ks. mści, pana meo miłościwego i dobrodzieja, uniżony sługa

W Słucku Theodozy Wasilewicz
24 Xmbris Anno 1660. Ar[chimandrit]
nam[iestnik] metrfopolitanski]»

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - М 16998.- С. 9.- Автограф, завірений печаткою.

Адреса: «Jaśnie oświeconemu książęciu. mści panu Bogusławowi Radziwłłowi, panu na Birżach i Dubinkach, Słucku i Kopytu, panu na Homlu i Siebizu, koniuszemu koronnemu (?) W. Ks. Littewskiego, brańskiefnu/, podzerwieńskiemu, etc staroście, temu wielce mściwemu panu i dobrodziejowi» Документ має запис, зроблений рукою секретарів чи архівістів адресата: «M 20 FasciculJ. Z listów zabłudowskich].» Знаком (*) відзначено примітку, зроблену на полях, очевидно, рукою секретаря адресата: «desolamerum»).

№ 4

1665, вересня 12 (2).- Пулбжег (Півберер).- Лист Феодосія Василевича-Баєвського до князя Богуслава Радзивіла.

Jaśnie oświecone młściwe książę, panie a panie mój wielce miłościwy.

Ja, ubogi swieszczzenik i niegodny bogomodlca waszej kscej mści, pana mego miłościwego, wiedząc, iż wasza ksca młści, panem naszym młściwym i patronem naszej starożytnej ruskiej religidziej w państwie waszej kscej mści, w majątności nazwanej Pułbrzegu i Dolatyczach, cerkwi po zmarłym swieszczzeniku wakujące i bez pasterza na ten czas będące. Ja też, ubogi, po zrujnowaniu nieprzyjacieliskim potrzebuje miłościwej łaski i consensu do pomienionej cerkwie od waszej kscej mści.

O co, upadając u nog waszej kscej mści, uniżenie i pokornie upraszam, abym mógł otrzymać consens na te pomienione dwie cerkwie od waszej kscej mści, pana i dobrodzieja mego miłościwego, i list do pana dzierżawca, aby intronimittował i подаł, a ja Pana Boga w niegodnych a ustawicznych modłach moich za zdrowie dobre i szczęśliwe długo panowanie waszej książęcej mści, pana mego miłościwego, i dobrodzieja prosić nigdy nie zaniecham.

Z Półbrzega a[nno] 1665 d[nia] 25 august

Waszej książęcej mści, pana mego młosciwego i dobrodzieja, niegodny bogomodlca i najpokorniejszy sługa Tymogej Wasilewicz, presbiter m[anu] p[ro]pria].

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - М> 16998. - Автограф. Документ має записи, зроблені рукою секретарів чи архівістів адресата: «Od popa z Pulbrzega d. 2 Septembris 1665», «M 32 Fasciculj. 4.»).

JV»5

1666, вересня 22 (12).- Слуцьк.- Монастир Пресвятої Трійці. - Лист Феодосія Василевича-Баєвського до князя Богуслава Радзивіла.

Jaśnie oświecone młściwe książę, mój wielce miłościwy panie i dobrodzieju.

Protectya i obrona od inipetenty adverssistii (?) cerkwi zabłudowskiej wielkim jest dowodem miłościwej ku narodowi i religiej ruskiej łaski w. ks.

mści, pana meo młściwego, dowodem, za co przy unizonym (nomine tobis clerici nostri) podziękowaniu etermanne (?) polliceor w. ks. mści akta (?) gente ex religione mea (?) gratitudinem. Dokumentów in specie o cerkwi zabłudowskiej ks. Kolendzie na zbiecie łakomego appetitu i inszych opponere nie możemy, oprócz, deduccey, jeżeli na unitów czyli disunitów ta cerkiew fundowana i w czyjej zostawała possessiej, że fundowana dla diusumw. constat z funduszu, którego data circa anno 1533, kiedy jeszcze isuo (?) non emersit Rusi z Rzymem, bo się ta partu (?) illegitimo uwodziła anno 1595, niema która tedy, bo jej jeszcze nie było, jest fundowana; żeby też kiedy in possessione unitów była i sam ks. Kolenda żadnymi tego nie może próbować documentami, nullo tedy jure appetit tej cerkwi. Rozumiałyby jednak na sejm raczej ex (...) * wypradzać tę sprawę subsessie, ponieważ idzie de cognikone jurii jeżeli unitom albo disunitom już do tej cerkwi i onej fundacja należy, łatwiej by nam przy powadze i małoważnych (?) w. ks. mści instantiach infacie principes et Reip.: i przy inszych insimili z unitami o fundacje disunitom należących sprawach, i tę o zabłudowskiej cerkwi deducere ipso juris et nu'gna' impedit possessionis titulo cum his vota i modły moje zakonne o całość zdrowia fortu[n] dostojeństwa i szczęśliwego długolettnie panowanie w. ks. mści, najniższe przy tym usługi moje jako najpokorniej w miłowną pańską recomendo łaskę waszej ksciej mści, pana mego miłościwego i dobrodzieja, życzliwy zawsze unizony sługa

Z monastera ś. Trojce Theodosy Wasilewicz Słuckiego sept. 12 Anno 1666.»

(ЛГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - № 16998. - С. 45-47. - Автограф, завірений печаткою. Адреса: «*Jaśnie oświeconemu ksiączęciu. mści panu Bogusławowi Radziwiłłowi, ksiączęciu na Biriach i Dubinkach, Słucku i Kopytu, panu na Newlu i Siebierzu, koniuszemu W. Ks. Liii., generalnemu Księstwa Pruskiego gubernatorowi, brańskiemu, poszerwińskiemu etc, etc staroście, mnie wielce mśc. panu i dobrodziejowi*». Документ має запис, зроблений рукою секретарів чи архівістів адресата: «*d .12 Ibris 1666 Theodozego Wasilewicza w Kiejdanach.*»).

№ 6

1668, червня 29 (19). - Слуцьк. - Лист Феодосія Василевича-Баєвського до князя Богуслава Радзивіла.

Jaśnie oświecone młściwe książe, mój wielce miłościwy panie i dobrodzieju.

Gdy swieszczennicy księstwa Słuckiego z unizoną w desideriach swoich supplicą upadają do nóg w. ks. mści, pana meo młściwego, i ja za nimi pokorną wnoszę ut fiunt voti compotes (?) z łaski w. ks. mści proźbę i tę j. mśc pana stolnika płockie-

go jako supprime oppressq w.ks.mści donoszę niełaskę ku mnie, iż i cerkwie w zamku budować, i z żydami spraw moich sądzić odmawia, lubo o tym kilka w. ks. mści praezentowałem j. mści listów. Upraszam tedy supplex olicentia w. ks. mści, tak na budowanie cerkwie w zamku, jako i na dochodzenie, jako judicio szkód u krzywd od żydów mi poczynionych; nie będę ich pozywał jako żydów słuckich, tylko jako manpokarios (?) na ten czas w Słucku, bo są jedni bychowscy, drudzy z Ukrainy żydzi, od których mam szkodę wielką i zastawy już wypłaconej recuperować nie mogę. I to w. ks. mśc wiedzieć interest, że w Słucku wiele żydów i żydówek, którzy po krzcie znowu do żydowska redicunt. Jako i dopiero z Moskwy jedna żydówka, bywszy kilkanaście lat chrześcianką za mężem moskałem, namówiwszy go, z Moskwy w te kraje sama z siostrami i dziećmi teo moskala i swemi w Słucku do żydowstwa reversa i od żydów słuckich gdzieś ze wszystkimi utajona. O co im acty (?) ja, jako i o czeladź chrześciańską i inne różne, a częste inconvenientia intentować i na sejm mandaty podać (za consensum jednak w. ks. mści, o który pilno upraszam) muszę z mojej duchownej powinności i urzędu metropolitańskiego mnie, na ten czas zleconego. Cerkiew ś.Trojce na chwałę Bożą a wieczną w. ks. mśc sławę agente nostra observancyja zaczynam murować, umówiwszy za 24 tysiące murmagistra, z jego mурową materia oprócz żelazy, drzewa i stolarskiej roboty. Dałem zaraz de proprio 2000 zł., a żebym miał czym dalej zaczęte prosegui opus. Unizenie, choć o połowę naznaczonej z łaski w. ks. mści summy 6000, abym mógł mieć, zaraz supplikuje. Uznana w erectyjach tych obudwoch cerkwi łaskę w. ks. mści ku sobie, narody ruskie będą modlić Najwyższego Pana o całość w najdłuższe wieki zdrowia i dostojeństwa w. ks. mści. Rogabunt cum solite duentesci quadiguq est ut hoc et pristis (?) deligit enim gentem vostra ecclesiam ipse polificavit nobis (Lu.:7), a sami wiecznie personę Domini (?) w.ks. mści famulabuntur.

Według rozkazania w. ks. mści w Birzach przeparałem wszystkich swieszczenników, aby się każdy kto niema (?), starał o praezente w. ks. mści, o którą dopiero dwa supplicują Jeden do cerkwie ś. Jana Krzyciela w Słucku, Theodor Orzechowicz. Drugi do cerkwie Raczkowskiej ś. Mikołaja - Paweł Kaczenowski. I ja pokornie za nimi upraszam w. ks. mściwego hoc pollicitatione, że aby każdy miał od w.ks.mści psente sub amissione optiej et beneficy.

Z Ukrainy nie powracali jeszcze posłanni ode mnie, com wiedział referet w. ks. mści j.m.pan Winder, któremu omnia comminiam, a tym upewniam, że i ordy żadne w Ukrainę nie zysły i tureckiej protekcey kozacy nie przyjęli, jak prętko mój z

Czyhy[ry]na powróca, odeszłe w. ks. mści [...] do mość sameo mie.

Przy tym z uniżonemi usługami, w miłościwą w. ks. mści łaskę, jako najpokorniej recommendo w. ks. mści, pana meo młściwego i dobrodzieja, życliwy zawsze uniżony sługa

Z Słucka Theodozy Wasilewicz
19junyAnno 1668.»

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - № 16998. -С. 63-66.-Автограф, завіреній печаткою. Адреса: «*Jaśnie oświeconemu ksiączęciu. mści panu Bogusławowi Radziwiłłowi, ksiączęciu na Biriach i Dubinkach, Słucku i Kopylu, koniuszemu W. Ks. Litt, generalnemu, Księstwa Pruskiego gubernatorowi, brańskiemu, barskiemu, poszyrwinińskiemu etc,etc staroście, temu wielce mś. panu i dobrodziejowi*». Документ має записи, зроблені рукою секретарів чи архівістів адресата: «*Odj. m. ks. archimandr. Słuckiego od 19 juny 1668 diligu genem, man.*»).

№ 7

1758, травня 28(17). - Тройчани. - Лист слуцького архімандрита Давида Нашинського до князя Радзивіла.

Jaśnie oświecony mści książę panie kollatorze i miłościwy dobrodzieju.

Wasza książęcia mość dobrodziej musisz już relacyą mieć od j. mści pana komendanta swojego słuckiego o zbiegu Janie Dembrowskim z klasztoru mojego do zamku słuckiego. Ja o nim tak waszej książęcej mści refera: on, Jan Dembrowski, urodziwszy się w żydowstwie, jakoby naród jest przewrotny i nazbyt chitry, ochrszczony był w rzymskiej religiej, a potem on, Jan, przyjął bazylińską regułę, i żył w Żurawskim klasztorze, gdzie pokradł klasztorne pieniądze, uciekł był do Słucka, ałe w Słucku łapany będąc od bazylianów, zaprowadzony był znowu do żuraweckiego klasztoru, i tam osadzony był w skłępie na wieczność, jednakowo iz skłępu uciekły, wyszedł za granice do Kijowa, a tam przysięgę wykonawszy na wierność najaśniejszej monarchyni rossijskiej w Kijowskiej gubernatorskiej kancelariej, z rozkazu duchownej konsystoriej Kijowskiej ordynowany był do Bratskiego kijowskiego klasztoru na mieszkanie, w którym on, Jan Dembrowski, mając sobie zleconą funkcję szafarską, ukradłszy 70 rubli, do Polszczy znowu się udał; gdzie blakając przez niektóry czas, przyszedł do klasztoru mojego, w protekcyi waszej książęcej mści będącego, świętej Trójcy, i prosią mnie o pozwolenie habilitacyi w tym moim klasztorze. Ja, nie wiedząc o takowych żydowskich figlach-miglach, pozwoliłem jemu mieszkać w klasztorze, a wiedząc po nim, że się uczył i ma do perory łacność z natury, kazałem jemu dla zbudowania dusz chrześcijańskich conciones sacras miewać w cerkwach, ode mnie dependujących z woli waszej książę-

zęcej mci i tak był on, Jan, poczytany za kaznodzieje archimandryej Słuckiej; potem, gdym wziął wiadomość z Kijowa, że on, Jan, takiego jest kwalitetu złodziejskiego (a na to mam literalny dokument) chciałem go, Jana, posłać do Kijowa za wartą z mci pana generała Chomiakowa, ałe on, Jan Dembrowski, alias Fidelski (bo to własność jest nie pocziwych ludzi nomina et cognomina subinde permutare) wyrwawszy się z rąk moich, pobiegł do miasta z klasztoru mojego, a w bramie przejęty będąc, zaprowadzon jest do zamku Nowego i zamtąd nie wydań jest j. mci panu generałowi bez woli waszej książęcej mci, jako pana słuckiego, a ich mość księża jezuitci usiłują się wyrwać gą z zamku i dalej zaprowadzić (na co mam literalny dowód). Ponieważ tedy mam i ja szkodę w klasztorze moim przez niego, Jana, a najbardziej ponieważ on, Jan, wielki podstęp uczynił i waszej książęcej mości, gdyż poddanym waszym fałszywe paszporty pisał dla wyjścia ze Słucka (jaki to paszport, jego własną ręką pisany, inclu sive posyłał do waszej książęcej mci). Dlatego muszę podać do delikatnej uwagi waszej książęcej mci, co by należało czynić z owym Janem Dembrowskim i Fidelskim, jako złodziejem, krzywoprzysięcą, religionum contentiore i insidiatore waszej książęcej mci dobrodzieja quod me attinet, ja wpadłszy do nóg waszej książęcej mci dobrodzieja, z tym się protestuje, że życzę z całego serca i duszy mojej, aby wasza książęcia mość dobrodziej et in hisce ferris et in illis coelis był inter fortunatissimos beatissimos.

Jaśnie oświeconej waszej książęcej mci pana kollatora i miłościwego dobrodzieja najniższy sługa i bogomodlca

Dawid Naszczyński, archimandryta słucki, namiestnik metropoliej Kijowskiej m[anu] p[roprio].

1758 Anno

maja 17 zTrojczan.»

(А ГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». — Відділ 5. - М> 10298. - С 1-2. Автограф.).

№ 8

1758 (?). - Лист слуцького архімандрита Давида Нашинського до князя Радзивіла.

Jaśnie oświecony mści książę i miłościwy dobrodzieju!

I słońce jest wysoko, ale wszystkich nas oświeca i grzeje, w tenże sposób i oświecone princepes, chociaż in summo dignitatis autoritatis que gradu, constituti sunt, ałe jednakowo ad humiles hominum gratiam favoremq suum demittunt. Dla tej ptyczy ny nie wątpiemy, często do książąt panów allevare manus miłości potrzebujących, jako non dubitamus cotidie do słunka ora atque oculos convertere postzegających światłości. Jaśnie oświecony mci książę! Adje met ipsum haec oratio mea directa est; która nie dalej in praesentiarum excurrit, jak tylko tu swoje granicy kładnie:

Imo. Racz panie dla popów graeco-russkich sobornych w mieście Slucku będących, surowo rozkazać wyleczyć ze skarbu twego pańskiego po dwadzieście złotych za cztery przeszli roki, przez które nie wydawał j. mć pan podskarbi kamery słuckiej według funduszów ich i według woli pańskiej i na przyszłe roki, aby to fixum atque firmum było, pańską powagą stwierdzić.

2-do. **Бач** łaskawy, panie kollatorze, a rozkaż z puszczy swojej pańskiej wypuścić kop ze dwie brusów na reparacyje cerkwi słuckiej pod tytułem Wszystkich świętych. Panie a panie! Tak twoja rerum copia defectum nie musi cierpieć przez częste dobroczynności twoje, jako słunko ecclypsin non patitur dla tego, iż co dzień na nas świeci. O to, panie!

Ta moja oratis jeszcze to prawi, żem jest jaśnie oświeconej waszej książęcej mći pana kollatora i miłościwego dobrodzieja submississimus devotissimusque Dawid Naszczyński, archimandryta słucki.»

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - М> 10298. - С. 3. -Автограф.).

Додатки:

№ 1

1689, серпня 11 (1).- Муравськ. - Лист київського митрополита Гедеона Четвертинського до Станіслава Незабитовського.

Mći panie podczaszy kalisky, mój wielce mć panie i luby bracie.

Wiele kroć z dawnych lat bratersky w. m., m. m. pana, do przysługi listowny odbierałem ordinans;

Yu. Mytsyk

jak serdecznie starałem się, staram się o to, żebym był zawsze compos w. m., m. m. pana, do votis (?) dokument powolności mojej, gdy za poważną w. m., m. m. pana i lubego meo brata, instancją esenteum la[to]rem consecrowałem na kapłaństwo. Ten novo consecratus, żeby in dies ihoras supplikował ad aras o pomyślnym zdrowiu i najszcześniejszych successach jaśnie oświeconych książąt ich mćiów i w. m., m. m. pana, jako culta Divini promowra i swego osobliwego dobrodzieja, pastersko oneo napomniałem. Mile wyglądam od w. m., m. m. pana, takowej occasy, za którąbym nieodmienną w. m., m. m. pana, mógł się szczycić łaską. Pokornie przy tym proszę, aby o (...) * ze szczęśliwym panowaniem jaśnie oświeconych książąt ich mćiów a w. m., m. m. pana, pomyślną (Daj Boże w długie czasy) directią ad (...) * pasterzem (juxtantetus nullis disupys (?) laborando) mieli swoje nałężyte refugium. Director Najwyższy resignabit w. m., m. m. pana, za takowe praestihem mung et ung (?) post sera fata arcana sua Divina. Czego przy braterskiej życzliwości w. m., m. m. panu, sprzyjając, pisze się bydź nazawsze w. m., m. m. pana, cale uprzejmiem życzliwym bratem bogomodlca a sługa nizko powolnym Gedeon, metropolyt Kijowsky, Halicky i wszyskiej Rusi, m[anu] p[ropr]io".

Z Murawska d. 1 ma augusti v. s. 1689.

(АГАД. - Ф. «Архів Радзивилів». - Відділ 5. - М 4047. - Оригінал, завірений особистим підписом митрополита Гедеона та печаткою. Адреса: «*Memu wielce mćiwemu panu i lubemu bratu jeo mći, panu Stanisławowi Niezabytowsllemu, podczaszemu kaliskiemu, memu mćiwemu panu, oddać należy»*)

LETTERS BY THE STUDENTS OF KYIV-MOHYLA ACADEMY IN THE 17 th - 18 th cent.

The author of the article provides a critical commentary to the letters of the students of Kyiv-Mohyla Academy, Feodosii Vasylevych-Baievsky and Davyd Nashchynsky, which address confessional issues, and the issue of relations between Orthodox bishops and secular power.